

de Zelfzwichter

2010 / 1

Hergebruik molen Opende
Educatie
De jongste molengids van Nederland

de Zelfwichter

Jaargang 14, no. 1

maart 2010

ISSN 1877-7732

Losse nummers: 4 euro plus porto

De Zelfwichter is het kwartaalblad van
HET GRONINGER MOLENHUIS.

Het blad verschijnt in de maanden maart,
juni, oktober en december.

Donateurs van de Stichting Het Groninger
Molenhuis ontvangen het blad automatisch.

DONATIES

Minimaal 16 euro per jaar

Het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52 of 312 16 94

info@groningermolenhuis.nl

www.groningermolenhuis.nl

Postbanknummer: 1219317

REDACTIE

J.C. van Driel, H.A. Hachmer,

J.J. Harmsma, T. Heyne, T.A. Pol

redactie@groningermolenhuis.nl

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden artikelen in te korten en/of
aan te passen. Overname van artikelen is
eerst na overleg met de uitgever toegestaan.

<i>Vormgevingsconcept</i>	Dineke Buist
<i>Opmaak</i>	Bert Holtkamp
<i>Drukwerk</i>	Tienkamp en Verhey
<i>Oplage</i>	700 exemplaren
<i>Sluitingsdatum</i>	
<i>kopij 2010/2</i>	3 mei 2010

Voorpagina:

Renske Strijkstra voor de Noordermolen te Noorddijk
(Foto: Jelte Oosterhuis, Usquert)

Achtergrond: Vernieuwde molen Entreprise, Kolham
AutoCAD-tekening L. Groenewold, Froombosch

Voorpagina's 2010:

Nieuwe ontwikkelingen met molens

- 3 Hergebruik van de oude molen van Opende
- 8 Museale vondst:
Oliemolens aan het Damsterdiep in de winter
- 10 Jong in de molen
- 12 Boekweitgrutten
- 14 Renske Strijkstra, de jongste molengids van
Nederland over haar leven bij de Noordermolen
- 16 Molenonderhoud
- 18 Ander molennieuws
- 23 Agenda
- 23 Correcties

Achterpagina's 2010:

Molenaarsgrafstenen

Na het thema Tradities in 2009 komen in het jaar 2010
allerhande vormen van hergebruik van molens aan de
orde.

Wegens ruimtegebrek niet geplaatste kopij en extra
afbeeldingen zullen worden ondergebracht op
www.groningermolenhuis.nl
(menu *MOLENHUIS* => rubriek *de zelfwichter extra*)

Het Groninger Molenarchief is gevestigd
in het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52 (geopend op dinsdag)

molenarchief@groningermolenhuis.nl

DE DELLEN, NIEUW-SCHEEMDA
GRONINGER MOLENARCHIEF

Zelfwichter

Een wieksysteem met kleppen die automatisch
openen en sluiten afhankelijk van de wisselende
windkracht. Eén van de verbeteringen ten
opzichte van de oudhollandse zeilwieken.

Hergebruik: de oude molen van Opende

Het liefst had Koos Gruis (1947) de oude molen van Opende weer in oude luister hersteld. Helaas, het mocht niet zo zijn. En ...er zou nog heel wat water door het in de buurt liggende riviertje de Lauwers stromen voor de oude molen zijn huidige vorm en inhoud zou krijgen.

Koos kun je geen molenaar noemen, want de woning waar hij nu met zijn vrouw woont, heeft zo - zonder molenkap en wieken - niet veel meer weg van wat er vroeger stond.

Lang geleden

Honderden jaren geleden was dat anders. Al vóór het jaar 1628 staat er volgens oude bronnen 'een open standerdmolen; 100 m. ten westen van de kerk' (vervangen door de Hervormde Kerk uit 1648) op het hoogste punt van het dorp Opende. Dat ontstaat in de

Middeleeuwen als zogeheten *wegdorp*: wat verspreide kleine boerderijen, waarvan een deel zich verdicht in de buurt van de kerk. De grond, aanvankelijk voornamelijk veen, later grotendeels zandgrond, is schraal. In de provincie Groningen waren toentertijd 110 molens.

Belasting

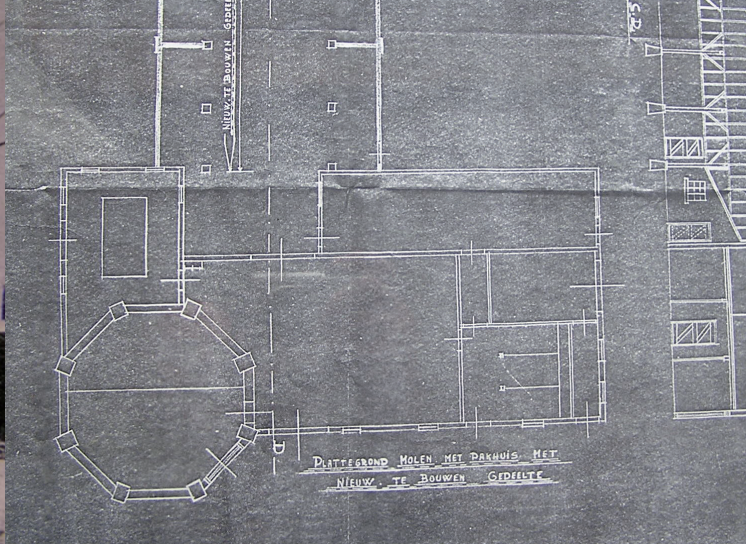
Op 25 juni 1628 wordt de *Provinciale Resolutie op de belasting van het gemaal* aangenomen. Als gevolg daarvan mogen er nog maar 73 molens blijven staan. De stad Groningen en het landschap Westerwolde vallen buiten de resolutie. Ook de molen in Opende mag blijven.

De eerstvolgende berichtgeving over de molen komt uit 1826 en gaat over een open standerdmolen in het dorp. Deze staat er tot augustus 1894. Dan slaat de bliksem in waardoor onder andere 'de stander stuk gereten wordt' en de rest zwaar beschadigd (*Provinciale Groninger Courant*, 10-08-1894).

Een jaar later al staat er een nieuwe achtkantige bovenkruier voor in de plaats. Dat moet heel wat bloed, zweet en tranen hebben gekost... Hoe trots de Openders daarop ook mogen zijn geweest, korte tijd later, op 21 juli 1896, brandde hij jammerlijk af. Dat is niet alleen een probleem voor de bakker-molenaar Poppinga, maar ook voor de boeren in de omgeving die voor de afzet van hun graan afhankelijk zijn van deze korenmolen.

Penne, 't Gat van elenne

Dat toen al bekende rijmpje moet door menig hoofd in Opende zijn gegaan.

DE TOL IN DE WEG DOOR OPENDE; LINKS DE OUDE SCHOOL (± 1900)

V.L.N.R. DE OUDE MOLENAAR HENDERIEKUS POPPINGA EN ZIJN VROUW ANTJE POPPINGA-TOP (± 1930) OP DE WAGEN HUN KLEINKINDEREN MANNIE EN JANKE, DOCHTERS VAN PIETER POPPINGA EN SOFIA POPPINGA DIE BIJ HET PAARD BLEKKIE STAAN. GEHEEL RECHTS: DE BEHEERDER VAN DE MOLEN: GABE TOP. DE PERSOON LINKS IS ONBEKEND). IN DEZE VORM BLIJFT DE MOLEN BESTAAN TOT 1939.

De bevolking noemde en noemt het dorp ook wel *De Penne*; in 't Fries: *De Grinzer Pein*. Opende is één van de weinige dorpen in Groningen waar vrij veel Fries gesproken wordt... Het dorp heette in 1618 officieel *Calepend*, dat is: op 't einde, namelijk bij de grens van Groningen met Friesland.

Maar de Openders gaan niet bij de zakken neerzitten. Ze moeten een oplossing vinden. Die blijkt er te zijn in het naburige Gaarkeuken (gemeente Zuidhorn). Daar staat een achtkantige oliemolen. De toepasselijke naam Gaarkeuken (= spijshuis) is vrij recent. Midden 19e eeuw waren van de vijf huizen namelijk vier een herberg. In 1898 wordt de daar aanwezige molen (van eigenaar Groenman) steen voor steen afgebroken en weer opgebouwd op de plek van de afgebrande molen in Opende. Hij wordt voorzien van zelfzwichting op beide roeden, heeft een stenen onderbouw en een bovenbouw met asfaltpapier. De aandrijving is als vanouds de wind. Vanaf die tijd doet de verplaatste molen net als de eerdere molens in Opende dienst als *koren*molen.

Teloorgang

Na 1939 staat alleen de romp nog overeind. In augustus van dat jaar verwijderd men de roeden, later ook de kap en de stelling. Alle balken, naar verluidt puntgaaf - in molenbalken komt geen houtworm door de trilling zegt men - zouden opgestookt zijn in de oorlogsjaren... Wel wordt de molen daarna nog steeds gebruikt als *graan*malerij. Voor de aandrijving gebruikt de molenaar een dieselmotor met riemen die de maalsteen doen draaien. Maar molenaar Tjerk Poppinga houdt er zelf mee op en hij verkoopt de molen. Zijn zoon Pieter, hoewel geen eigenaar, zal de laatste echte molenaar zijn.

Overigens, de molenaars woonden nooit in de molen. Dat deden ze op een steenworp afstand in het molenaarshuisje naast de boerderij van de broer van Poppinga aan de Provinciale weg.

INGANG NAAR DE WOONKAMER
(SCHARNIERHENGSELS VAN DE MOLENDEUREN)

Andere tijden

Begin jaren 50 van de vorige eeuw gebruikt Pieter wat er nog van de molen is overgebleven als *fourage/graanhandel*. Voor de BB (Bescherming Burgerbevolking), vooral in die jaren actief, functioneert de molen vanaf 1953 een tijdje als *luchtwachtpost* (p. 7), om uit te kijken naar een vijand die uit het oosten zou komen...

De nieuwe eigenaar is de heer Wijma. Het verhaal gaat dat hij de molen en alle aanbouw en de schuur wel voor 1 gulden wilde verkopen aan de gemeente. Deze eist dat Wijma eerst alles zelf weghaalt. Dat wil hij niet. De koop gaat dus niet door. In 1978 vraagt de Gemeente Grootegast het Rijk de molen op de Rijksmonumentenlijst te zetten, wat wordt afgewezen: 'het object heeft geen wetenschappelijke waarde en is van ontoereikend algemeen belang'.

Wijma laat in 1987 de molen verder slopen van kaphoogte tot enkele meters boven de grond. Hij maakt van het molenrestant een *opslagplaats*. Tot 1993 staan er jaarlijks een stuk of twintig caravans in de oude molen.

Een nieuwe bestemming

Tot genoegen van verschillende Openders komen er met de volgende eigenaar, Koos Gruis, nieuwe plannen. Hij wil het liefst de molen in oude glorie herstellen. Daarvoor is geld nodig. De gemeente Grootegast (waar Opende onder valt) vindt het een prima idee als hij het eerst allemaal maar zelf betaalt, in die tijd zo'n 400.000 gulden. Daarna zal men nog wel eens kijken of er een paar potjes zijn waar wat geld in zit als tegemoetkoming in de kosten. Op zulke vage toezeggingen kan Koos niet bouwen. Hij krijgt geen subsidie. Dus stelt hij zijn plannen bij. Hij gaat in de aanbouw bij de molen wonen en verbouwt de molen zelf tot een *pannenkoeckenrestaurant*, in 1994 met veel publiek feestelijk geopend.

OBM SPECIAAL VOOR MOLENAARS: meer dan Brandverzekeringen alleen

- ✓ Alle verzekeringen.
- ✓ Opgericht door molenaars.
- ✓ Werkzaam in uw valgebied.
- ✓ Kennis en ervaring.
- ✓ Maatwerk.
- ✓ Eén aanspreekpunt.

De Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij Speciaal voor Molenaars is een verzekeringsmaatschappij die in 1873 is opgericht voor en door molenaars. Daarmee zijn we een van de oudste brandverzekeringsmaatschappijen in Nederland die in uw valgebied werkzaam is.

Heden ten dage is de OBM Speciaal voor Molenaars een moderne maatschappij, die zich hoofdzakelijk toelagt op het veevoederbedrijf. Met alle kennis en ervaring in huis, 60k waar het om andere verzekeringen gaat. Denkt u bijvoorbeeld eens aan complexe zaken als employée benefits, belangrijk voor werknemer én werkgever. De OBM Speciaal voor Molenaars weet er alles van. Maatwerk onder één dak.

Bel ons voor een vrijblijvende afspraak. We weten exact waar u over praat.

Assurantiekantoor van 1887, H.M. Scheeffer, Singel 19, 7411 HV Deventer.
e-mail: info@scheeffer.nl, telefoon: 0570-612353, fax: 0570-611529

Postbus 72
5420 AB Gemert
tel 0492-364292
www.protekta.nl

 Protekta
Conserduc-Renofors

MET DIVERSE VESTIGINGEN IS PROTEKTA ACTIEF IN ALLE DELEN VAN NEDERLAND

Vanaf 1950 landelijk gespecialiseerd in:

Houtrestauratie

Herstel van door houtrot aangetaste balkinden etc. op basis van de Bêta®-methode met toepassing van kunstharsen.

Houtconservering

Bestrijding van houtworm, boktor en knaagkever. Behandelingen tegen zwam in hout en muurwerk. Leverancier van producten.

Protekta is ook gespecialiseerd in:

- duivenwering
- optrekkend vocht
- plaagdierbestrijding

BAKKER
de Rappe
Schoenlapper

A-Kerkhof 33
9712 BC Groningen
Telefoon: (050) 312 08 07

Groeten uit Opende Oost

En ja, tot 2001 kun je er in de weekenden smullen van allerlei soorten pannenkoeken. Onder de bezoekers zijn ook oude mensen die zich de molen van vroeger nog herinneren. Ze vertellen dat ze met andere kinderen van het dorp bij de molen vaak spelletjes deden.

Te druk

Het is allemaal heel plezierig. Maar... doordeweeks een baan en in het weekend pannenkoeken bakken is een tandje teveel aan het werk wiel van Koos. In 2001 stopt hij er mee tot verdriet van een deel van de bevolking. Hij sluit de tent en begint iets nieuws: hij verbouwt de molen in één jaar naar eigen ontwerp tot *woonkamer* en maakt de aanbouw geschikt als *gastenverblijf*. Wie tot rust wilt komen of er vakantie wilt vieren kan er voor korte of langere tijd terecht.

De bezettingsgraad is hoog, er zijn bijna altijd gasten. Daarom zal er nog ruimte extra worden omgebouwd tot verblijfsruimte (info: www.vakantieverblijftehuur.nl). De onderkant van de molen is dus sinds 2002 een achtkantige woonkamer, de originele muren staan er nog, nu van binnen wit gestuukt. De kleine raampjes zijn vergroot. De originele houten stortkoker met ijzeren schuif uit de molen (om de juten zakken te vullen) hangt halverwege het trapgat van de nieuwe open trap die naar de sfeervolle slaapkamer met hemelbed op de

tweede verdieping voert. Deze is er na verhoging van de buitenmuren in 2003 bovenop gebouwd. Het ruw houten plafond ziet er zeer fraai uit, de zolderbalken vormen als het ware een groot spaakwiel.

Wat er niet was is er nu wel: water, gas, licht en een riolering in de molen. Hoe deden die molenaars dat vroeger allemaal zonder? Nou, ze woonden als vermeld in het molenhuisje. En buiten vlakbij de molen was er een waterpomp, die nu is weggehaald. De welput (waarin grondwater staat) en een regenput (voor de opslag van hemelwater) bevinden zich nog steeds op het terrein. Die zijn overgebleven uit vroeger tijd. Net als wat boven een deur staat: 'Anno 1898' en de letters P.T.P (Pieter Tjerk Poppinga).

Het uitzicht beneden en boven is magnifiek. Als ik er ben, ligt overal sneeuw; je kijkt vrij uit over het Groningerland, het Westerkwartier. De wintertuin doet een beetje Engels aan met keurig geknippte buxusstruikjes. Lei-linden vormen een scheidingswand tussen een witte tuin en de witte vlakte. Buiten op het pad ligt een besneeuwde oude molensteen. De naam van dit alles: *The Old Mill*.

En nu staat het terrein met alles erop te koop: www.funda.nl/koop/opende/huis-5853356-provinciale-weg-134-a/

Gijsbert Houdbert

OP DE ACHTERGROND IS DE NIEUWE WOONTOREN
ABEL TASMAN IN AANBOUW
FOTO: T. HEYNE, GRONINGEN

Gerrit van Houten

OLIEMOLENS AAN HET DAMSTERDIEP IN DE WINTER

Gezicht - bij sneeuw en ijs - over de lengte
van het Damsterdiep.

Links een jaagpad met bomenrij.

Aan de rechteroever op het middenplan twee grote
molens, waaromheen bomen (op de voorgrond de
molen Concordia).

Middenachter verder weg nog een (zaag)molen.

Kunstenaar Gerrit van Houten (1866-1934)
Afmetingen 65 x 46
Datering 1884 - '86
Techniek olieverf op doek

Op het schilderij is het perspectief veel korte dan op
de oude en de nieuwe foto. De Tasman-toren is een
massievere begrenzing van de horizon dan de voorma-
lige zaagmolen (www.tasmantoren.nl). Het Gerrit van
Houten-huis staat een honderdtal meter meer naar de
stad, tegenover de prof. Rankestraat.

De Gerrit van Houten Stichting bewaart het werk dat de
schilder in slechts tien jaar maakte in een depot naast
het familiehuus, waar ook de Stichting is gevestigd.
Exposities vinden plaats in de Fraylemaborg die ook in
bezit is van de Gerrit van Houten Stichting.
www.gerritvanhouten.nl

Educatie rond en in molens

Jong in de molen

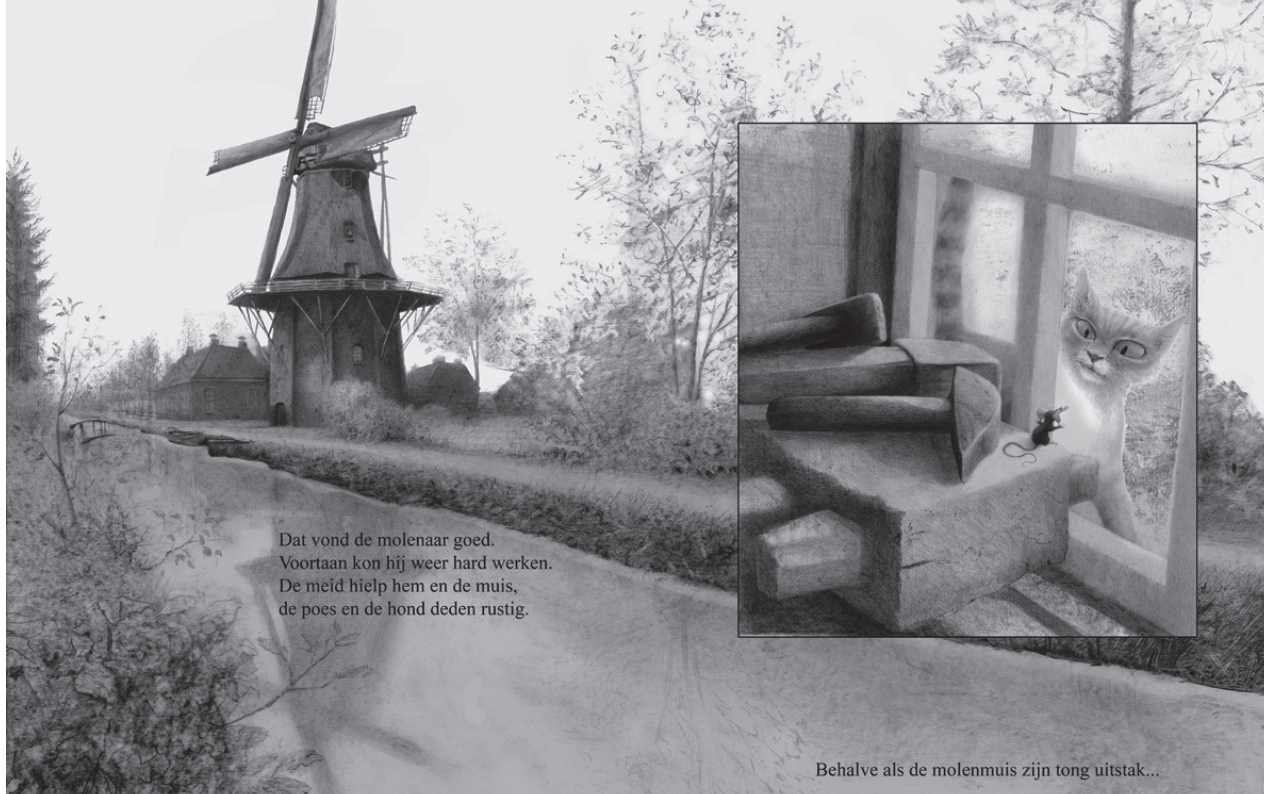
Met de opkomst van cultureel erfgoededucatie is de belangstelling vanuit het onderwijs voor de molen toegenomen. Daar zijn diverse redenen voor. Natuurlijk is het bezoek aan een molen zeker voor kinderen indrukwekkend. Dat docenten voor een molen kiezen, heeft ook een andere en meer praktische reden: molens zijn vaak in de directe omgeving van de school te vinden. Daarom is leren over een molen in de klas, gecombineerd met een bezoek aan zo'n industrieel monument een uitstekende manier om leerlingen kennis te laten maken met heden en verleden van hun eigen directe woonomgeving en wellicht een molenaarsgeschiedenis in de familie. Een snelle zoektocht op het internet leert dat al heel wat molens jaarlijks groepen schoolkinderen ontvangen. Sommige molens zijn zelfs opgenomen in een *cultuurmenu*, wat inhoudt

dat de scholen uit de omgeving ieder jaar op bezoek komen met dezelfde jaargroepen. Zo zijn er molens zoals molen De Vlieger in Voorburg die meer dan 700 leerlingen per jaar ontvangen! In onze provincie is er in de gemeente Slochteren een goed initiatief rond Open Monumentendag. Leerlingen fietsen een monumentenroute waarbij ze ook de molens bezoeken. Veel molenaars ontvangen graag kinderen omdat ze trots zijn op 'hun molen'. Deze trots delen ze graag met derden, ook al omdat onbekend onbemind maakt (of zelfs onverschillig laat). Als we nu en in de toekomst genoeg draagvlak willen hebben voor molens en molenbehoud is het openstellen van de molen voor toekomstige volwassenen bijna een voorwaarde!

Bijeenkomst Molens en educatie

In het najaar van 2009 is door het Groninger Molenhuis een bijeenkomst georganiseerd over 'molens en educatie', waarbij een inventarisatie werd gehouden naar de ervaringen van molenaars met het bezoek van kinderen en schoolklassen aan hun molen. Het bleek dat het merendeel van de molenaars regelmatig kinderen en schoolklassen in de molen ontving, sommige bezoeken zijn incidenteel, andere scholen komen ieder jaar langs. Op deze bijeenkomst werd ook duidelijk dat er vanuit de molenaars vraag was naar lessuggesties en lestips die aan de leerkracht zouden kunnen worden meegegeven. Het Groninger Molenhuis heeft daarop het initiatief genomen om een leskist te gaan ontwikkelen met vooral veel voel- en tastmateriaal zoals kleine maalstenen, verschillende soorten granen, een watervijzel en dvd's met beeldmateriaal. Molenaars kunnen de leskist meenemen naar een schoolklas, waar zij een inleidende les kunnen geven. Hiertoe zal een speciale groep molenaars worden

Dat vond de molenaar goed.
Voortaan kon hij weer hard werken.
De meid hielp hem en de muis,
de poes en de hond deden rustig.

Behalve als de molenmuis zijn tong uitstak...

samengesteld die als gastdocent in de klas wil optreden.

Daarnaast wordt het al bestaande educatief aanbod over molens inzichtelijker gemaakt voor zowel molenaars als leerkrachten en docenten. Dit aanbod zal via de website van het Groninger Molenhuis te vinden zijn. Tevens zal er een format ontwikkeld worden waarbij de molenaar vrij eenvoudig gegevens over de eigen molen kan toevoegen en dit format ook aan een leerkracht kan meegeven.

Voor molenaars die niet lang willen wachten, volgen hier alvast wat tips om aan de slag te gaan. Surf bijvoorbeeld voor inspiratie naar www.moleneducatief.nl. Op deze site vindt de molenaar of de leerkracht echt van alles: bouwplaten; kleurplaten; memory en andere spelletjes, spreekwoorden die met molens te maken hebben, molenweetjes, materiaal voor spreekbeurten. Leerlingen kunnen ook molenrecepten uitproberen en zelf een windmolen bouwen.

Brillenproject

Het brillenproject is een leskist met allerlei verschillende soorten brillen. Aan de bril kun je al zien hoe de drager moet kijken. Bijvoorbeeld een bril in de vorm van een batterij staat voor techniek. Afhankelijk van de bril die je opzet, kijk je anders naar de molen. Zo staat de historische bril voor de benadering: waar stond de molen vroeger voor? Denk aan de eerste industrie, polderbemaling enzovoort. De techniekbril gaat in op de vraag hoe de energie van de wind omgezet wordt in kracht. Andere brillen zijn die van de monumentenwacht of van de warme bakker. Deze perspectieven benadrukken dat een molen educatief een veelzijdig object is. (Deze leskist is nog niet beschikbaar in Groningen maar misschien inspireert deze beschrijving u.)

De molenmuis

Een heel goed voorbeeld van lesmateriaal is *de Molenmuis*, ontwikkeld voor kleutergroepen. Dit prentenboek gaat over een stoute muis in een korenmolen. Het prentenboek is onderdeel van een programma voor leesbevordering; het is ook gedigitaliseerd. Sommige docenten die het gebruiken, brengen wel een bezoek aan de molen, anderen bakken pannenkoeken met hun kinderen. Maar iedere keer weer zijn de lessen een groot succes.

De hierboven beschreven lesprojecten zijn er voor leerlingen van 4-16 jaar. Het Groninger Molenhuis wil in ieder geval de Molenmuis gaan aanbieden en een leskist voor groep 5 en 6 van het primair onderwijs. Molenaars die andere groepen binnenkrijgen, kunnen met boven genoemde voorbeelden uit de voeten. Er zijn dus vele initiatieven die het mogelijk maken dat leerlingen met een molen kennismaken, ook zonder dat ze echt IN de molen komen. Laten we hopen dat dit alles er ook toe leidt dat leerlingen op draaidagen de molen nogmaals, maar nu met hun ouders bezoeken.

Een beschrijving van de molenwerkzaamheden van de stamgroep 'Heksenkring' van de Peter Petersenschool te Haren staat op de pagina **de zelfzwichter extra** van de Molenhuis-webstek. In het volgende nummer gaan we daar nader op in.

Met ingang van 1 februari 2010 is Tineke de Danschutter bij het Museumhuis Groningen in dienst als Consulente Erfgoed en Publiek (maandag tot en met woensdag).

Boekweitgrutten

Boekweit is geen graan zoals tarwe of gerst maar het behoort tot de Veel- of Duizendknoppige (Polygonaceae); de Latijnse naam is *Fagopyrum esculentum*. Het gewas was in onze contreien aan het eind van de Middeleeuwen al enigszins bekend. Vanaf de vijftiende eeuw nam de teelt en verwerking langzaam toe om aan het eind van de zestiende en in het begin van de zeventiende eeuw een grote vlucht te nemen. Waarschijnlijk komt het gewas oorspronkelijk uit Noordwest China. In Siberië en de Balkan – gebieden met hete, droge zomers – is het nog steeds een belangrijk voedingsmiddel.

Omdat het gewas wel eisen aan de grond stelt en het goed overweg kan met schapenmest, werd het veel geteeld op (kleine) akkertjes in heidegebieden zoals het Gooi. Om die reden is het gemeentewapen van Hilversum getooid met vier boekweithorrels.

Bij vochtig weer bestaat het risico dat de zaden al aan de plant gaan schieten. Bovendien rijpen de zaden ongelijkmatig. De uitdrukking *het is een boekweitten-teelt* wil zeggen dat een zaak een ongewisse uitkomst heeft! De gevoeligheid voor nachtvorst kon de hele oogst verloren doen gaan. Niet voor niets stond boekweit ook bekend als *jammerkoren*. Tekenend is ook *boekweitzoad en vrouwluuproat, eens in de zeuven jaar goud*.

Opmerkelijk is de combinatie met bijenteelt: enerzijds voor de bevruchting van de boekweithoemen (één dag bloei!), anderzijds voor de gewilde zeer aromatische honing.

Voor de verwerking van boekweithorrels zijn er twee opties: alles vermalen tot meel of (ont)doppen en breken. Bij meel zijn er problemen met de houdbaarheid en de zure smaak van de producten. In het tweede geval moet men zó malen dat de doppen losraken (pellen *tussen* stenen) en de overblijvende korrels breken tot *grutten* met zo min mogelijk meel. In dit geval worden de buiten de maat vallende grutten en grutten met doprestanten op een tweede steen gemalen tot meel. Dit halfproduct ging over een waaierij voor fijner goed.

Een grutter was een zeer gespecialiseerde molenaar. De boekweithorrels moesten vooraf worden gedroogd op een eest die werd gestookt met de later ontstaande doppen. Het maalproces vereiste een zéér regelmatige

gang van de stenen; vandaar dat *grutterijen* gewoonlijk rosmolens hadden (zie ook de achterpagina). Het billen van een boekweithorrel vergt zeer veel ervaring om het gecombineerde proces van pellen en breken goed te laten verlopen. Een boekweithorrel was de trots of de nachtmerrie van de grutter! Het rendement van een grutterij werd kort na 1600 verbeterd door de uitvinding van de *waaierij*, die met een luchtstroom de doppen te scheiden van de grutten. Vanwege de geringe en nogal bewerkelijke productie zochten grutters naar bijverdiensten met handel; onze nationale grootgrutter is daar een voorbeeld van.

In Kampen is nog een complete grutterij te bezichtigen.

De Grutter. 50
Dat binnen sit, Ist rechte Pit.

Het Saad van't buitendeel ontbloomt,
Word eerst te recht tot eetbaar Brood:
Soo steekt de Keur van't menslyk leeven,
In d'Aardse Bast van vlees en Bloed,
Waar uit zy heerlyck word ontheeven,
Als God een goede Scheiding doet.

Boekweit

Recepten met grutten

Bij boekweitgrutten hebben de gerechten in mindere mate last van de zure smaak dan bij boekweitmeel. Niettemin maken veel recepten gebruik van zoetheid of hartige componenten om de gerechten aangenamer van smaak te maken. Boekweitgrutten ontlokken aan schrijvers in kookrubrieken en blogs een reeks positief nostalgische maar ook zeer negatieve herinneringen.

- <http://koken.blogg.nl/2009/11/21/heimweekeuken-karnemelkse-gruttenpap/>
- www.deheimweekeuken.nl => Recepten => Na => Karnemelkse gruttenpap

Tegenwoordig speelt het vrijwel volledig ontbreken van gluten in boekweit een belangrijke rol voor wie last heeft van een allergie ter zake (chronische diaree).

Grutten met karnemelk

De grutten met zout en karnemelk aanmengen. Roerende aan de kook brengen. Ongeveer 15 minuten zachtjes laten doorkoken. Geven met boter en suiker of stroop en boter of stroop en uitgebakken spekvet (kaantjes blijven over).

Dit gerecht kan ook met melk maar dan langer inkoken om de pap dikker te maken.

(Afkomstig van Stichting Keurmerk Streekproducten Groningen;
info@streekproductengroningen.nl)

Potjebuul (boekweitmeel)

300 gram boekweitmeel
3 dl melk
een beetje zout
100 gram boter
bruine suiker of stroop

Doe het meel en het zout in een kom. Breng de melk aan de kook en voeg deze al roerend aan het meel toe, tot er een gare brei ontstaat. Schep de pap op een bord, maak in het midden een kuiltje en leg er een klontje boter in. Completeer het geheel met suiker of stroop.

Andere Groninger benamingen voor dit gerecht zijn: 'stip in 't gat', 'ruierom', 'loiwievenkost', 'potjemeel' en 'dikmeel'.

Bron: Poffert, Pankouk en Pierewaa – Groninger kost (2004).

Streekhistorisch Centrum Stadskanaal.

Gebakken grutjes

200 gram boekweitgrutten
1 liter melk
10 gram zout
reuzel
boter
stroop

Een dikke gruttenbrij koken, deze op een bord uitstrijken en in punten snijden.

Deze door bloem wentelen en in reuzel of boter aan beide kanten lichtbruin bakken.

Serveren met stroop.

Duur: 5 minuten

Dit is een recept van G. Greydanus in het kookboekje *Kook mee met de NBvP*, dat op de eerste pagina vermeldt:

Dankzij een groot aantal NBvP Vrouwen van NU uit de provincie Groningen is het in april 2001 mogelijk geworden dit samen te stellen.

Met zeer veel plezier hebben wij hieraan gewerkt en we zijn blij dat het zo mooi is geworden. Smakelijk eten!
www.nbv.nl

Boekweitgrutten van Koopmans (de achtergrond van deze pagina) zijn in ieder geval te koop bij Albert Heijn.

www.koopmans.com

Wat mijzelf betreft is er niet veel dat ik niet lekker vind, maar karnemelkse pap met grutten (sûpe, of sûpenbrij zoals de Friezen het noemen) is een gerecht dat me de rillingen over de rug doet lopen. Wij aten het thuis bijna iedere zaterdag na de bruine bonen (mmmm). Mijn moeder had geleerd dat de combinatie van bonen en grutten erg gezond is - en dat is het ook (grutten bevatten veel vitamine b).

Wij hadden ook een naaister, die het lekker vond om de sûpe over de aardappelen te eten. Brrrr!

Boekweitgrutten
Koopmans Boekweitgrutten
gemaakt van zorgvuldig
boekweit van hoge kwaliteit
boekweit grof worden
er boekweitgrutten
u ouderwets lekker op
tafel, maar u kunt ook
bakgerechten

melk en
zout

Bereidingstijd
circa 12 minuten

Renske Strijkstra, de jongste molengids van Nederland over haar leven bij de Noordermolen

Op een zaterdagochtend zitten Renske en ik naar aanleiding van de foto op de voorpagina aan de ronde eettafel in het kleine huisje naast de Noordermolen in Noorddijk.

Renske is 14 jaar. Dochter van Magda en Arjen Strijkstra, molenaars op de Noordermolen. Zus van Marieke (12) en Jelle (2,5). Ze is leerling van het Praedinius Gymnasium en dol op de vakken tekenen, biologie en natuurkunde. Ze denkt over lesgeven, later.

De molen was en is onderdeel van haar directe leefomgeving en ze heeft vele herinneringen: Stiekem in de vijzelbak kruipen.

RENSKE SCHETST TIJDENS DE CURSUS MOLENGIDS DE WATERLOOP ONDER DE NOORDERMOLEN

FOTO: T. HEYNE, GRONINGEN

Merken dat je hoogtevrees hebt. 'Ik zou nooit in de wieken durven klimmen (haar zus Marieke wel) en de klompen gaat altijd uit als ik de trap af ga'. Spelen in een grote hoop riet toen de molen een nieuwe rietbedekking kreeg.

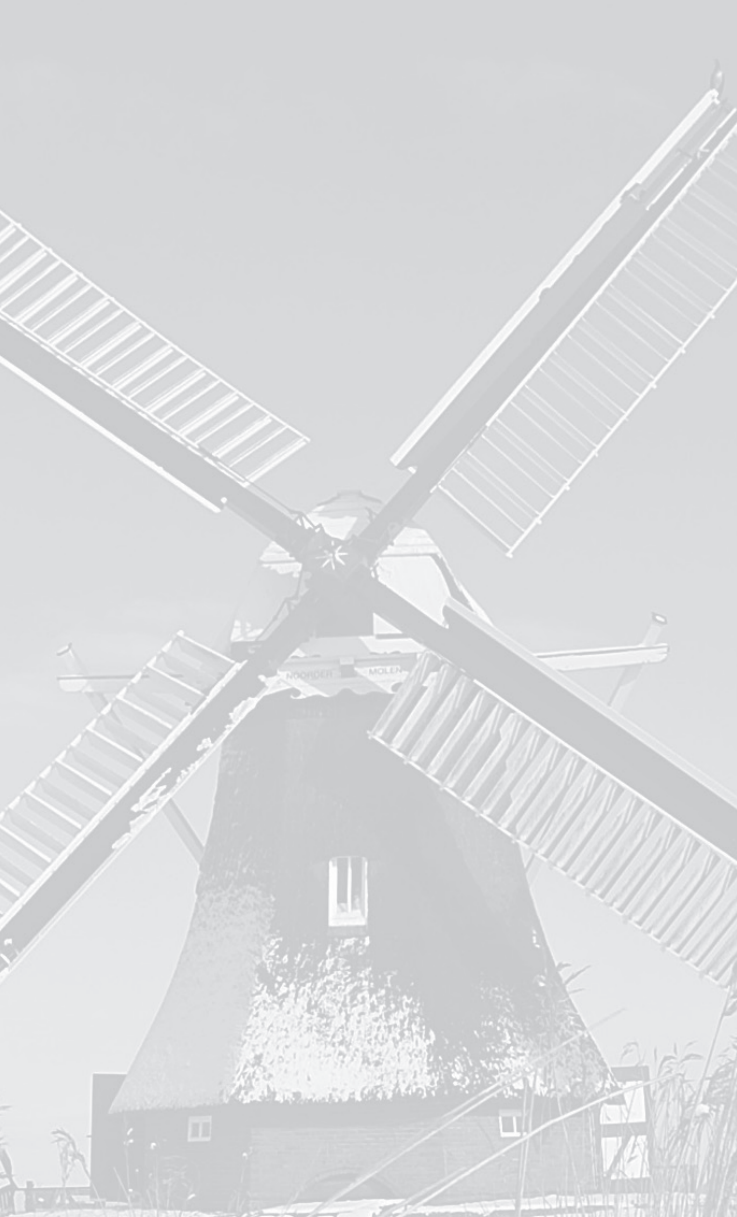
Verjaardagsfeestjes vieren in en rond de molen. De uitstroom, vijf meter lang onder de molen als *verbergplekkie* om bijvoorbeeld rustig een boek te lezen.

Het gat van de vijzelbak en de 'uitstroom' als de ondergaande zon er vanuit het westen er prachtig gelig licht in laat vallen en je de visjes onder water kan zien.

De andere beestjes in de molen, de spinnen voor de ramen en het muisje.

De zwarte geelgerande waterroofkever of watertor, die kan bijten. En de gore, glibberige vieze larven daarvan tussen de stenen.

Vanaf haar achtste loopt Renske al mee bij rondleidingen in en rondom de molen. Ze kan het leven bij een molen andere kinderen erg aanraden en ze wil ze er graag van overtuigen. Hoewel een molen ook een gevaarlijke machine is, is het ook hartstikke leuk en spannend. Lees maar eens het boek 'Meester van de zwarte molen', geschreven door Olfried Preussler. Als klasgenoten riepen 'Gaat het weer over die molen, saai!' was haar antwoord eens 'niks saai, er gaan hartstikke veel mensen in dood hoor!'

 DUNNING
MOLENBOUW
ONDERHOUD • RESTAURATIE
Provincialeweg 28 • Adorp • 050-3061221
info@dunning-molenbouw.nl
fax: 0598-450013
06-51856323

www.dunning-molenbouw.nl

En op mijn vraag wat ze zou doen als ze zou moeten kiezen tussen twee leuke jongens, waarvan er een op een poldermolen woont en een ander op een koren-molen, antwoordt ze dat dit geen rol zal spelen bij een eventuele keuze.

Renske nam eind 2009 deel aan de cursus Molengids en is nu de jongste gediplomeerde molengids van Nederland. Ze organiseerde in het kader van die cursus twee bezoeken met elk zeventien leerlingen van het Praedinius Gymnasium aan de korenmolen Wilhelmina in Noorderhoogebrug.

Renske, wat doe je over vijf jaar?
'Dan woon ik misschien ergens anders, maar ben ik wel vrijwillig molenaar.'

Voor meer informatie over de Cursus Molengids kunt u contact opnemen met Het Groninger Molenhuis.

- Nieuw werk en reparatie (evt. op locatie)
- Opmeten en ophangen samen met de molenaar
- Vangtouwen
- Zeil-kettingwerk
- Bijenwas, verse reuzel en romi blanke reuzel

Sipke Koning
Noteboomstraat 2
8922 AJ Leeuwarden
(058) 2135830 / (06) 44003400
siko@hetnet.nl
www.koning-molenzeylen.nl

Deze rubriek gaat over timmeren, schilderen
en restaureren aan de Groninger molens

MOLENONDERHOUD

Koren- en oliemolen **De Hoop** (47) te Haren
Molenmaker Dunning is nog volop bezig.

Korenmolen **Wilhelmina** (87) te Noorder-
hoogbrug
De firma Jurriens heeft onderzocht hoe de
harnekkige algroei op het stenen achtkant
kan worden bestreden. Voor het opknappen
van het onderachtkant worden nu plannen
uitgewerkt.
De molenaarsfamilie Berghuis heeft ieder
weekend veel hulp van vrijwilligers bij de
bediening van de molenwinkel.

Koren- en pelmolen **De Leeuw** (89) te
Oldehove
Het werk aan de molen vindt plaats in het
kader van Rrwr 2008.
Op 6 januari 2010 is molenmaker Jellema uit
Birdaard als hoofdaannemer begonnen met
het uithalen van de Dekker-roede. De roede
is puntgaaf, alleen het houtwerk achter de
aluminium beplating was begonnen te
rotten. Het is niet vreemd dat na 34 jaar ook
de kleppen gammel waren geworden. De
roede op transport gesteld naar Vaags te
Aalten die hem weer gaat optuigen. De
kleppen worden nu van aluminium; de rest
blijft zoals nu. Zodra alles klaar is zullen
Vaags en Jellema de roede zo spoedig
mogelijk weer steken.

Molenstichting Winsum
Koren- en pelmolen **Joeswert** (35) te Feer-
werd
Molenmaker Vaags gaat aan het werk met de
restauratie van de molen

Korenmolen **De Meeuw** (36) te Garnwerd
De Molenstichting Winsum zal de dringend
nodige schilderbeurt laten uitvoeren in het
kader van de onderhoudsregeling. Hiervoor
zijn offertes aangevraagd.

Korenmolen **De Vriendschap** (136) te Winsum
De molenstichting Winsum kreeg een
ernstige tegenvaller te verwerken toen bleek
dat de binnenroede van de molen De
Vriendschap hoog nodig moest worden
vervangen.
Dank zij bijdragen van de Wierda Stichting,
het calamiteitenfonds van Het Groninger
Molenhuis, de gemeente Winsum en de
donateurs van Molenstichting Winsum is de
financiering rondgekomen. Inmiddels heeft
molenmaker Doornbosch opdracht gekregen
voor een nieuwe binnenroede.

Slochter Molenstichting
Korenmolen **Enterprise** (98) te Kolham
Voor het eerst werd op vrijdag 11 december
2009 in Kolham spectaculair zichtbaar dat
het herstel van de Enterprise werkelijk op
stoom is gekomen. Het was een imposant
gezicht toen de volledig gemonteerde
stelling met behulp van twee kranen als een
aureool boven de molen hing en in één keer
aan de molen werd bevestigd. Als een en
ander volgens planning blijft verlopen
worden in maart 2010 het achtkant en de
kap geplaatst.

Molenstichting Hunsingo e.o.
Poldermolen **Krimstermolen** (9) te Zuidwolde
Molenmaker Dunning heeft de opdracht
gekregen om de molen weer draaivaardig te
maken. Er is nog geen geld voor twee nieuwe
vijzels; het bestek daarvoor is al wel gereed.
Nu de financiering nog!

Poldermolen **Zilvermeeuw** (10) te Onderden-
dam
Na meer dan vijf jaar pogingen de werkzaam-
heden te financieren heeft molenmaker
Doornbosch de opdracht gekregen voor
nieuw gevluht met de bestaande roeden. De
zelfzwichting wordt gemaakt met aluminium

kleppen. De molen krijgt verder een nieuw rietdek en een nieuwe staart.

Molenstichting Fivelingo

Korenmolen **Germania** (25) te Thesinge
De firma Doornbosch maakt een nieuwe kap.

Korenmolen **De Hoop** (74) te Middelstum
Molenmaker Doornbosch reconstrueert het binnenwerk dat al jaren verdwenen was.

Poldermolen **Olinger Molen** (6) te Laskwerd
De restauratie van de molen is aan de beurt als molenmaker Dunning klaar is met De Hoop te Haren.

Modelmolen **Oldambt** te Heiligerlee
Rob Hoving maakt goede vorderingen met de restauratie. De platen van de nieuwe roeden zijn al in hun vorm gemaakt; ze worden nu afgelast en voorzien van gaten voor de heklatten. De nieuwe heklatten, de schenkels voor de fokken en wat daar nog zoal bij hoort, zijn al klaar. Voor een nieuw stellinghek liggen de onderdelen ook al kant en klaar geleverd gereed. Het is even wachten op beter weer.

Het inwendige van de molen wordt niet vergeten: Rob heeft al een nieuwe maalkuip met toebehoren gemaakt en nieuwe maalstenen (kunststenen) zijn op 15 februari geleverd. Op dit moment is hij bezig een sleepluikwerk voor de Oldambt te maken.

FOTO: L. GROENEWOLD, FROMBOSCH

Overige zaken en gebeurtenissen over en bij molens

ANDER MOLENNIEUWS

ANDER MOLENNIEUWS

Overige zaken en gebeurtenissen over en bij molens

Nieuwe voorzitter

Na het terugtreden van Meindert Schollema heeft het bestuur van de Stichting Het Groninger Molenhuis E.R (Erik) Triemstra benoemd als zijn opvolger. Het bestuur van de Stichting Museumhuis Groningen nam eenzelfde besluit. De heer Triemstra is burgemeester van Bellingwedde; daarvoor was hij vier jaar wethouder in de gemeente Rijswijk.

Op zijn Gronings

Tijdens de Molencontactdag van De Hollandse Molen (20-11-2009 in het nieuwe RCE-gebouw) presenteerde Roeli Broekhuis, directeur van het Groninger Molenhuis, de Groninger werkwijze voor een gezamenlijke aanpak van de financiering van de Rwr-aanvragen 2008 in onze provincie. Zo'n werkwijze is onmisbaar gezien het geringe aantal bewoners (en dus ook vrijwilligers) per molen. Het gemiddelde draagvlak voor een molen verschilt sterk per provincie.

Provincie	Inwoners	Molens	Inw. per molen
Friesland	645.850	212	3.050
Zeeland	381.486	90	4.240
Groningen	576.692	102	5.650
Drenthe	490.690	45	10.900
Limburg	1.122.831	100	11.230
Gelderland	1.997.782	176	11.350
Z-Holland	3.497.662	279	12.540
Overijssel	1.129.352	83	13.610
N-Holland	2.664.235	175	15.220
N-Brabant	2.442.557	154	15.860
Utrecht	1.218.264	42	29.010
Flevoland	387.047	0	n.v.t.
Gemiddeld	16.554.448	1458	11.350

Met een door DHM-directeur Leo Endedijk overgedragen cheque ter waarde van €50.000 van de BankGiro Loterij kan het gat in de genoemde begroting mooi worden gedicht.

FOTO: JOOP VENDRIG (MOLENS, 2010/1)

I.J. de Kramer-prijs 2010

De vereniging voor molinologie *TIMS-Nederland en Vlaanderen* looft voor de vijfde maal een publicatieprijs, genaamd „I.J. de Kramer-prijs”, ter waarde van € 2.000,- uit aan de auteur(s) van een recente publicatie of een manuscript met een wezenlijke bijdrage aan de verdieping van de molinologische kennis binnen het Nederlandse taalgebied.

De vereniging beoogt hiermee het molinologisch onderzoek en de publicatie van onderzoeksresultaten te stimuleren. Alleen studies die op eigen, origineel onderzoek zijn gebaseerd, dingen mee.

Gegadigden dienen zich schriftelijk te melden bij het secretariaat vóór 1 mei 2010 onder bijvoeging van drie exemplaren van hun werk. Een deskundige jury, die wordt samengesteld afhankelijk van de ingezonden onderwerpen, zal deze beoordelen en de winnende studie selecteren. De uitreiking van

deze prijs is voorzien tijdens de najaarsbijeenkomst van TIMS NL/VL in november 2010. Het reglement kunt u vinden op de TIMS-website:

timsmls.info/timsnlvl/reglement

Voor inlichtingen en een schriftelijke versie van de voorwaarden kunt u contact opnemen met de secretaris van *TIMS-NL/VL*.

Wiard Beek

Burgemeester Feithplein 70

2273 BX VOORBURG

wiardbeek@gmail.com

Janko Doornbos

Ondertussen is het miraculeus herstelde slachtoffer al weer op diverse locaties in de molenwereld waargenomen – als altijd levendig, vrolijk en positief. Als reactie op de vele blijken van medeleven stuurde hij begin december al het volgende bericht:

Beste molenvrienden,

Woensdag 30 september was ik bezig met het schoonmaken van de Zwakkenburgermolen bij de Gaarkeuken. De ladder gleed weg en ik viel. Gelukkig had ik mijn mobiele telefoon bij me en stond deze aan, zodat ik zelf 112 kon bellen. Hulp was gauw aanwezig en voordat het tot mij doordrong was ik in het UMCG. Na onderzoek bleek ik 2 ruggewervels gebroken te hebben en in mijn stuitje zat een barst. Na 2 weken ziekenhuis mocht ik naar het Beatrixoord in Haren voor revalidatie. Ongeveer 6 weken plat op de rug liggen werden onderbroken door veel bezoeken en tig kaarten. Gelukkig mocht ik woensdag 2 december naar huis en het gaat prima met me. Het is de bedoeling dat ik vanaf maart iedere vrijdag weer in de Jonge Hendrik te Den An del aanwezig ben. Daar zijn jullie welkom, maar natuurlijk zijn jullie ook welkom bij mij thuis.

Adres: Houtwal 34, 9822 BM te Niekerk.

Beste mensen, bedankt voor jullie bezoek, kaarten en telefoontjes, ook namens mijn vrouw. Taxi zijn, kortom er te zijn voor ons. Hartelijke groet, Janko Doornbos

Maatschappelijke Stage in de molenwereld

Sinds 2009 is er in alle vormen van voortgezet onderwijs een Maatschappelijke Stage (MaS). Dat is een stage waarbij de leerlingen kennismaken met vrijwilligerswerk. Bij een stage verricht de leerling een dienst die een positieve bijdrage levert aan de samenleving en die past in zijn persoonlijke ontwikkeling.

De stage vindt (meestal) plaats buiten de school, maar wel onder verantwoordelijkheid van de school. De leerling is verzekerd. De duur van de stage kan per school verschillen en varieert van een dagdeel tot enkele weken. In het hele schooltraject beslaat de stage voor vmbo-leerlingen 48 uur, voor havo-leerlingen 60 uur en vwo-leerlingen 72 uur.

Voor de molenwereld kan dit een goede startmogelijkheid zijn om bij jongeren uit een dorp of regio interesse te kweken en om hen op langere termijn aan zich te binden ter verbreding en verjonging van allerlei aspecten van aan en rond een molen. Dit kan gericht zijn op toekomstige molengidsen en vrijwillig molenaars, maar ook op praktische ondersteuning bij de molenwinkelnering. De stage-uren kunnen over een langere tijd ingevuld worden of gekoppeld worden aan een specifieke gebeurtenis: extra hulp bij allerlei onderhoudswerkzaamheden of bij het Groninger Molenweekend of het Nationale Molen- en Gemalenweekend.

Meer informatie op de pagina **de zelfzwichter extra** van de Molenhuis-webstek. www.jijmij.nl

Verdwenen molens te Blokum

Rob Hoving is op zoek naar meer informatie over de afgebroken poldermolens in Blokum. Rob woont vlak bij hun voormalige standplaats (Blokum 12, 9625 TL Overschild). Het grondgebied van die molens behoorde toe aan zijn opa en later aan zijn vader. In de *Verdwenen molendatabase* hebben ze de nummers 11682 en 6502. Het Groninger Molenarchief heeft oude topografische kaarten waar de molenlocatie aangegeven is. Na het zien van dat verloop van sloten en wegen is de oorspronkelijke plaats ook nog herkenbaar op *Google Maps*.

Het idee van Rob is, de molens ooit in model na te bouwen; qua grootte ongeveer als de molen Westendorp (1:3) van Henk Berends te Sebaldeburen.

Informatie graag naar het bovengenoemde postadres of robhoving3@hotmail.com

Speelmolen te Westerwijtwerd

Het kopje verwijst naar een serieuze tak van de molenliefhebbersboom. Molens die kleiner zijn dan ware grootte zijn, kunnen in drie categorieën worden ingedeeld: tuinmolens, speelmolens en schaalmodelmolens. De

ROB MET DE OPGEKNAPE MINI-ZELDENRUST
IN DE TUIN VAN DE FAMILIE HOVING

eerste zijn onhandig knutselwerk voor tuinvijvertjes met daarnaast een vissende kabouter; kortom ze lijken nergens op en ze draaien meestal verkeerd! Speelmolens daarentegen zijn echte (kleine) molens, die soms in het verleden een echte functie hebben gehad voor licht werk. Meestal werden speelmolens gebouwd uit hobby of liefde voor het vak, maar ook om de kinderen van de molenaar al vroeg spelenderwijs de kneepjes van het vak te leren. Speelmolens maken, moet een oud gebruik zijn. Op een waterverftekening van de Witte Poort te Leiden (P.C. La Fargue, 1771) is een kleine standerdmolen te zien.

Tegenwoordig is er natuurlijk ook op internet een en ander te vinden, bijvoorbeeld een per provincie ingedeelde database en een gespecialiseerd prikbord:

www.everyoneweb.com/speelmolendatabase
<http://speelmolen.startpagina.nl/prikbord>

Op 5 december 2009 ontdekte Rob Hoving op de fiets op weg van molen De Groote Polder naar huis een onderkomen speelmolen die hij van de eigenaar tot zijn verbazing voor niks mocht meenemen...

Het molentje heeft een vlucht van 4 meter en het is gebouwd als stellingmolen (schaal 1:5) van de Zeldenrust in Westerwijtwerd. De eigenaren hadden de speelmolen in Uithuizen of Uithuizermeden opgehaald (precies wisten ze het niet meer) met de bedoeling hem te restaureren, maar door gebrek aan tijd is ze dat niet gelukt. Ze konden Rob helaas niet vertellen wanneer het molentje is gebouwd, door wie en waar en of hij ook echt wat heeft aangedreven.

Bij de lichtweek in oktober 2007 heeft het molentje een tijd in een weiland voor de volwassen Zeldenrust gestaan.

Rob doet een beroep op de lezers van *de Zelfzwichter* voor het vinden van antwoorden op onder andere de hierboven genoemde vragen (adresgegevens in het onderwerp *Verdwenen molens te Blokum*).

FOTO: MARTIJN SCHOLTENS

Koren- en oliemolen Woldzigt

De collectie van het in Woldzigt gevestigde Nederlands Graanmuseum wordt deugdelijk gecatalogiseerd.

Klassen en scholen die willen komen, kunnen vooraf een kist met lesmateriaal ophalen om hun bezoek in de klas voor te bereiden.

Een andere educatieve activiteit is, dat men gaat olieslaan met molenaarsleerlingen: 'met gesloten deuren', voorafgaand aan de maandelijkse publieke demonstraties.

www.woldzigt-roderwolde.nl

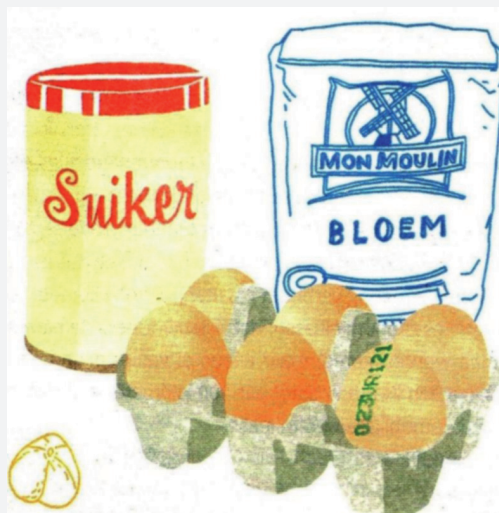
Molenvrijwilligers

Tijdens de thema-avond van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, afdeling Groningen, op 25 januari is het eerste exemplaar uitgereikt van de folder VRIJWILLIGER OP DE MOLEN.

Molenaar Tamminga van Stel's Meulen figureert op het voorblad. Met deze folder wil Het Groninger Molenhuis vrijwilligers melden in verschillende categorieën: vrijwillig molenaars, molengidsen, molenvrienden (donateurs van de Stichting Het Groninger Molenhuis), medewerkers van het Groninger Molenarchief. De folder is in grote aantallen beschikbaar voor verspreiding. U kunt ze afhalen op het Groninger Molenhuis of ze laten versturen.

DEEL VAN EEN RECLAME VOOR RADIONL.
HET GEVLUCHT BESTAAT UIT VLINDERWIEKEN ACHTER
DRIEVOUDIGE BORSTROEDEN!

DEEL VAN DE KOOKRUBRIEK THUIS ETEN IN HET
VOLKSKRANTMAGAZINE (30-1-2010)
TEKENING: DEBORAH VAN DER SCHAAF

Verkeerd!

Bijzonder veel molenaafbeeldingen die getekend, geschilderd of met een ander techniek zijn gemaakt, zijn foutief (spiegelbeeldig). Bij etsen of gravures is dat een gevolg van het afdrukken, tenzij de kunstenaar zo kien is op voorhand spiegelbeeldig te werken... Maar zelfs foto's komen door eigenwijze hypercorrectie van opmakers of drukkers wel eens verkeerd op papier. Kunstenaars maken er bij gebrek aan kennis vaak een potje van. Hier twee willekeurige voorbeelden.

Mulder Pot - Kropswolde

KORENMOLEN **De Hoop**

Woldweg 70, Kropswolde.

Voor de zelfbakkers(sters):

- volkorenmeel
- tarwemeel
- viergranenmeel
- pannenkoekmeel
- boekweitmeel

Openingstijden:

woe. t/m vrij. 10:00-17:00

zat. 10:00-16:00

Molenaar J.J. Pot

Telefoon (0598) 39 49 53

FIRMA EKKELKAMP

De speciaalzaak voor: Volkorenmeel

*Hondensport, Vogelzaden,
Paardenvoeders, Vogels
Aquariumbenodigdheden,
Hengelsportartikelen
en alles voor Uw huisdieren*

Rijksstraatweg 135

 (050) 535 02 15

Haren (Gr)

Naar windmolen

Joerwert

te Feerwerd voor:

- ✓ tarwemeel
- ✓ tarwebloem
- ✓ rijst
- ✓ gort
- ✓ pannenkoekmeel
- ✓ gemengd graan
- ✓ speltmeel, speltpannenkoekmeel,
speltbroodmix
- ✓ oergraan: Oberkulmer Rotkorn
- ✓ en andere molenproducten
(ook voor zelfbakkers/-sters)

Openingstijden:

vrijdag en zaterdag 13:30 - 17:30

Molenaar Rolf Wassens

 0594 62 15 45

rolfwassens@online.nl

Molenmakersbedrijf
Molema
V.O.F.

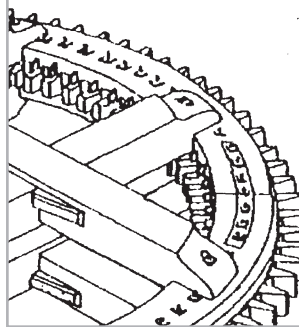

Provincialeweg 4, 9677 TW Heiligerlee

telefoon (0597) 59 16 60

telefax (0597) 59 11 76

mobiel 06 53 22 48 91

AGENDA

Veel agendapunten zijn uitgebreider beschreven in de rubriek *Ander molennieuws*. Raadpleeg voor de meest recente gegevens de **agenda** op de startpagina van de webstek van Het Groninger Molenhuis: www.groningermolenhuis.nl
Openingstijden van de molens staan, voor zover ze bekend zijn, vermeld op de webstek in de rubriek GRONINGER MOLENS; klik bij de gezochte molen op de link *Meer Informatie*.

13 maart	Friese Molenaarsdag (10:00-16:00) rond Heerenveen en Joure
Info: www.molenaarworden.nl
maandag 15 maart	GvVM-afd. Groningen: Thema-avond <i>wipmolen</i> (aanvang 19:00)
Sociëteit De Witte Zwaan, Damsterdiep 315, Groningen
28 maart	West Brabantse Molendag (10:00-17:00)
Info: www.westbrabantsemolens.nl
17 april	Voorjaarsexcursie van de molenwerkgroep Oost Groningen naar
`t Gooi en West Utrecht voor molenaars, leerlingen (en anderen)
Info: secretaris H. Bossen, (0599 313128)
17/18 april	Leeuwarder Molendag (6 molens); foto's en knipsels in de
Froskepollemolen. Fiets-/autoroutekaart:
www.everyoneweb.com/leeuwardermolendag
Info: leeuwardermolendag@live.nl
25 april	Vlaamse Molendag (10:00-18:00)
Info: www.molenechos.org/molendagen.html
maandag 26 april	GvVM-afd. Groningen: Ledenvergadering (aanvang 19:00)
Thema-avond <i>Over de opbouw van de molen Princenhof</i>
Sociëteit De Witte Zwaan, Damsterdiep 315, Groningen
maandag 3 mei	Kopijsluiting voor de Zelfzwichter 2010/2
8/9 mei	Nationaal Molen- en Gemalenweekend
8 juni	GFM-avondexcursie Goëngahuizen (www.molenaarworden.nl)
12/13 juni	Groninger Molenweekend
15 juni	GFM-avondexcursie Woudsend (www.molenaarworden.nl)
maandag 23 augustus	Kopijsluiting voor de Zelfzwichter 2010/3

Correcties / Aanvullingen / Commentaar

2009/4

Op pagina 20 hebben de onderste twee foto's niet de juiste bijschriften.

Midden: De vergane schroef is van de **Westerse Molen** (93) te Nieuwscheemda [59]

Onder: De nieuwe schroef is van de **Weddermarke** (127) te Wedderbergen [74]

Annos 795 d'eerw. jaant. g'ader sam
WILLEM JANS en Leven KOOPMAN
en BOEKWETTER en MULDER lidde van
Overleden in den Ouderdom van 79 Jaar
en sijn Kuanden verwagte in den Saligen
Opstandinge door Jesus Christus
onsen jaant. Ligmaker.

O mogt myn doffe stem
thans uw gemoed nog treffen
Dat gy myn laatsten Raad
Mensch regt moogt beseffen
Verlaat het zondig pad
En wandel naar Gods Woord
Dan zie ik u welhaast
ook in dit zalig oord.

In de kerk van Doezum kreeg
'de eersame Willem Jans,
koopman en boekweitemulder'
het volgende grafschrift mee:

O mogt myn doffe stem
thans uw gemoed nog treffen
dat gy myn laatsten Raad,
o Mensch, regt moogt beseffen
Verlaat het zondig pad
en wandel naar Gods Woord
dan zie ik u welhaast
ook in dit zalig oord
Hier zullen wy te saam
bevryd van ydele klagten
d'Opstandinge van het vleesch
in hoop op God afwagten

Hier zullen wy te saam
bevryd van ydele klagten
d'Opstandinge van het vleesch
in hoop op God afwagten.